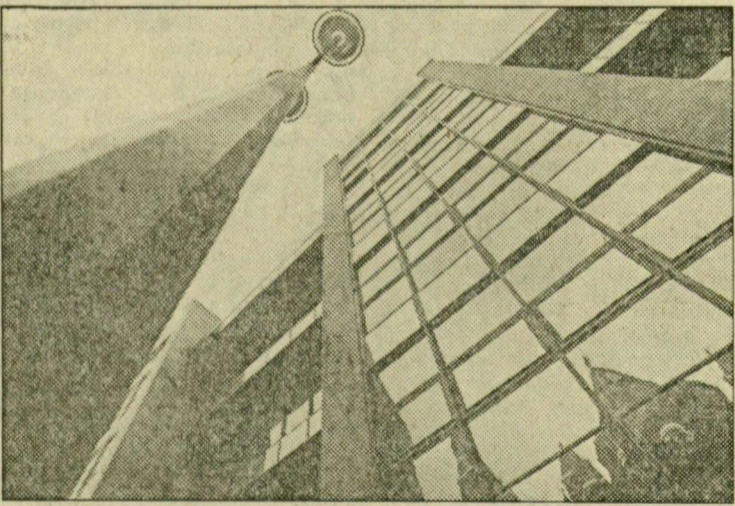
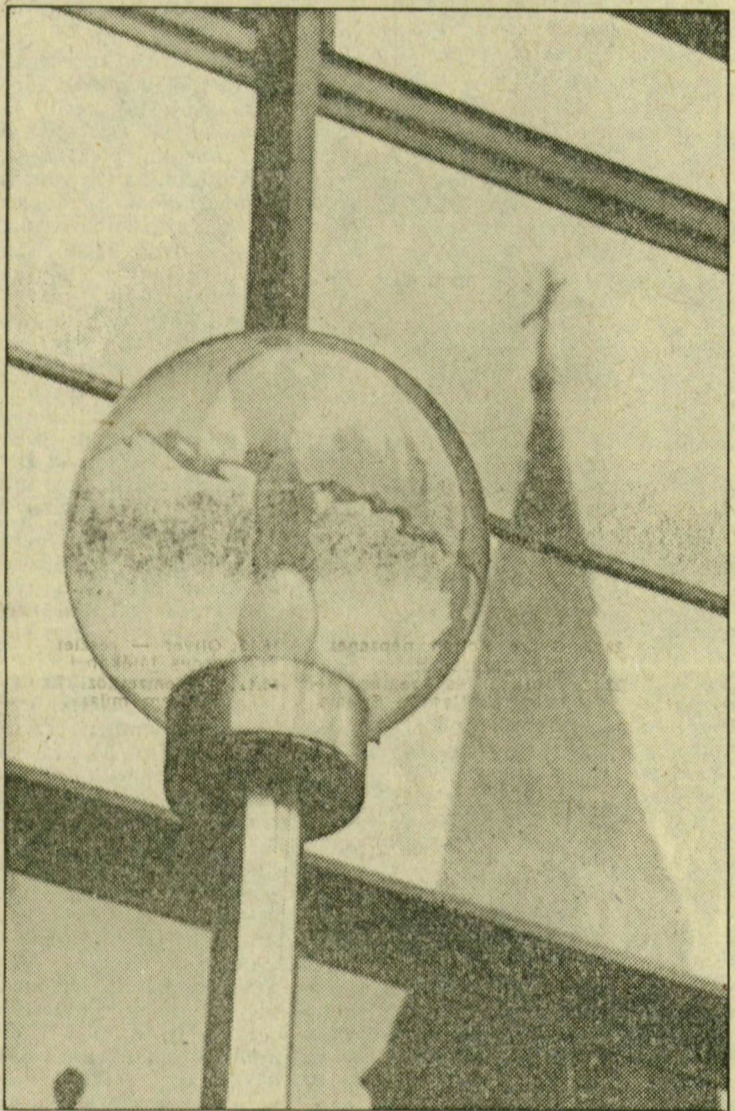
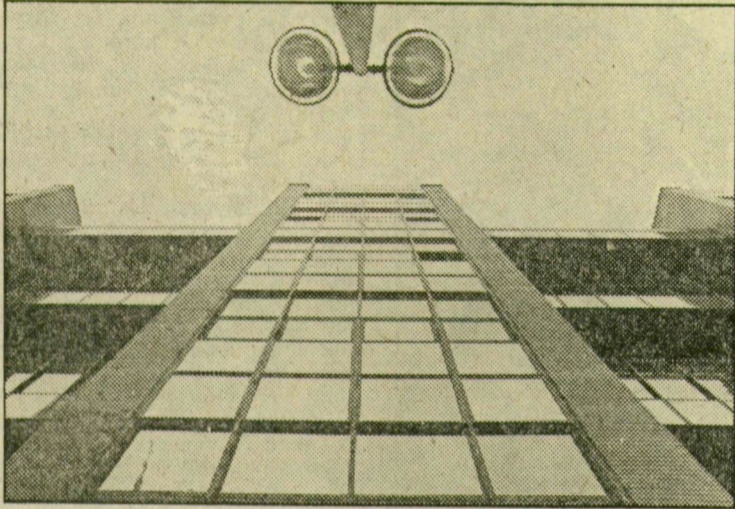

Architektúra és tükröződés

Nagy László képei

Csanády János

Vállra vetem

Vállra vetem viseltes ködmönöm,
meleg terü hátamon a világ,
mert bús az utca, zajlik már a jég
az ég alatt, míg újra összeáll
a pocsolya-tükör, sikos bakancs
a lábamon, mint lovak csánkjai
bókám erős, cipőfűzőm kötöm,
hó vattáz a sötét posztón, sebes, hideg
szél lökdös haragos, láthatatlan
hullámokban, a kő-templomtorony
megáll még biztatón, mint
jégbefagyott hajók árbóca int,
célom a tenger, hív a hó-határ
kód-kavaró fekete madarak
mezők, télbe-fagyott
mezők sirályai
kiáltozzák az én dalom s magam.

Péntek Imre

Kényszer és képzetek

Die Muttersprache, die Muttersprache,
milyen félelmes börtön vagy te...
Lapultam benned negyven évet.
Az ember legyen konzekvens,
ha másra már nincs lehetősége.

Milyen könnyű így élni!
Milyen nehéz így élni!
Hazai kozmopolitát
játszani még nehezebb.

A nyelvek Babelében
szól az elveszett Eden...
Nem hallom, hogyha hívnak,
akárhogy szölongatnak —
pedig a bőrömről volna szó.

Itt vagyok „őshonos lakó”:
főnt a régi padlásán
szúrágta láda mélyén
por őrzi — ha kell, ha nem kell —
nemzeti identitásom.

Hívogat, szól(it) az Eden,
elveszített énem...
El kéne végre dönteni,
ki vagy(ok) tulajdonképpen?

Fenyvesi Félix Lajos

Négysorosok

Omár Khajjám: Rubáik

Szívem a tudománytól jobban ég.
Szívemből titkok röppentek szét.
És töprengtem, és kiderült,
Hogy semmi sem derült ki még.

Abú Száid: Rubáik

Bölcs, aki felejt most vágyat,
Átültsza a magányos éjszakákat;
Kocsmasarokban hallgatva vár,
Amíg megnyugszik e bolond század.

Búcsú tíz éve halott testvéremtől

Lámpással a kezemben járd te is
a csillagokat, ahogyan holt apám.
Világíts be olykor az égbolt, Isten
leheletétől páras ablakán.

Béke van

Gyermek született. Béke van. Hull a hó.
Ezüstös ragyogásban tündököl az üvegajtó.
Mit kívánjak még? Amit a költő Li Taj-po:
egy igaz barát jöjjön, ne a végrehajtó!

Villany a tanyán

Ha villany van a tanyán, akkor minden van. Érthető az igyekezet, hogy ezt nem akartuk megadni neki. Amikor még mindenáron föl akartuk számolni a tanyavilágot, azt mondtuk, legjobban a villany konzervál, ha engedjük bevezetni, nem mozdul senki. Ezért fordulhatott elő igen sok esetben, hogy a termelőszövetkezet majorjában ott volt az áram, de a mellette levő tanyákban továbbra is csak a petróleumlámpa maradt. Keserűséggel nyilatkozták akkoriban a tanyai emberek, nem érnek ők a szocializmusnak annyit se, mint az istállóba kötött jószág.

Azokban a napokban találkoztam először Hörömpő Józseffel, a DEMÁSZ szegedi üzemigazgatóság helyettes vezetőjével. Balástyára hívtam, mert lépten-nyomon azt hallottam, hogy öt-tíz vagy huszonöt literes „okmánybélyeg” kell a kérelem mellé, lehetőleg pálinkából. Jöjjön el, és mondja meg az embereknek, hogy nem kell. Vonakodott ugyan, de eljött. Akkor mondta ki, hogy szocializmust ígértünk minden állampolgárnak, adjuk is meg neki. Aki a szocializmust el tudja képzelni villany nélkül, az olvassa el Lenint. Most fölkeresem újra, és hajszalra ez most is a véleménye.

Azt mondja, Zákányszéken könyörgött legjobban egy tanyán lakó funkcionárius, hogy kössék be hozzá is. Tanyára, villanyt? Azt csak úgy lehetne, ha élne valami rokon a szélső utcában. Hozzá föl-szerelnék az árammérőt, és úgy vezetnék tovább. Az a legnagyobb furcsaság a dologban, hogy azóta már régóta a faluban lakik az illető, anélkül, hogy lakhelyet változtatott volna.

— Mikor történt ez?

— Ezerkilencszázhatvanegyben.

— Tehát ettől az időtől számíthatjuk a tanyák villannyal való ellátását?

— Nagyjából igen, bár amikor az iskolákba vezettük be a villanyt, egy darabig kikötötték még, hogy a vezeték melletti tanyákat nem szabad bekapcsolnunk.

— Mi lett később?

— Állami támogatást kaptunk a tanyák villamosítására. Bács-Kiskun megye bátrabban indult, ők jobban szorítottak bennünket. Földadtam a leckét egy futballmeccsen a megyei vezetőknek, döntsenek ők, mi legyen. Jól meg kell azt gondolni, mondták. Az akkori ipari miniszter adta az állami támogatást, ő íratott egy cikket is a Népszabadságban, mellette természetesen, és a mi megyénkben még mindig a jól megfontolásnál tartottunk.

— Sokba kerül a villany állami támogatással is.

— Mostanában 20–30 ezer forint körül van, de alkudni általában nem azért kezdenek, hogy kevesebb legyen, hanem inkább azért, hogy karácsonyra bent legyen.

— Hányba vezették be eddig?

— Körülbelül 20 ezer tanyába a mi területünkön. A megye Tiszától északra elterülő vidéke, és Bács-Kiskun megye tartozik ide. Százötven-kétszáz körül lehet a mostanában bevezetettek száma egy év alatt, de ebbe már a hétvégi tanyák is beleértendők. Majsán fordult elő, ha szabad az árakra visszakanyarodnunk még, hogy egy tanyába száznegyvenezret fizettek a bekötésért, de az nagyon nagy tanya, és messziről kellett vezetnünk.

— Kié a vezeték?

— Azé a társulaté, akik rákapcsoltak. Ha kérik, és a minősége megfelel a mi szabványainknak, akkor átvesszük tőlük.

— Pör nem támad belőle?

— Sokszor pörre mennek a régiék meg az újak. Azt mondják a régiék, miért nem csatlakoztál akkor, amikor a miénket vezették, fizess tehát annyit, amennyit akkor mi fizettünk. Az új viszont vagy

potyázni akar, vagy azt mondja, annyit nem ér, mert már nem új, ti azóta sokat használtátok már. Erre a szokásos kontra: de a pénz értéke is romlott. Szakvéleményt szokott kérni tőlünk a bíróság, mi kiszámoljuk apróra, hány oszlop kell az új bekötésig, az mennyibe kerül, és a bíróság általában azt az összeget ítéli meg. Jogtalan gazdagodás címen marasztalja el az új csatlakozót. Kevés örök haragot tudok, ami ebből származna, a legtöbbje visszabékül a pör után. Van persze olyan is, aki kiugrott belőle, amikor csak 19 ezer forintba került, és most kénytelen fizetni 37 ezret.

— Mit változott a tanya azóta, amióta villany van benne?

— Akkor se túlzok, ha azt mondom, minden megváltozott benne. Leginkább az asszonyok sürgétik mindig, mert nekik kell a hűtőszekrény, a mosógép, a villanyvasaló, a rádió és a televízió. Ahol már viszont benn van, átszerelik a szecsakavógót, a répadarálót, a morzsolót, ott a fürdőszoba, hidrofort vesznek hozzá, és bevezetik a csökútból táplálkozó vizet is. A villanyzámlából maga a világítás a legkevesebb. Megfíal az anyakoca, nagy a hideg, bekapcsolnak hamar egy-egy infralámpát. Fázznak a csirkék, sokszor őket is avval melegítik.

— Baleset?

— Talán három súlyos volt, de mind a háromnál kimutatható, hogy a tulajdonos kókányolta tovább a vezetékét. Sajnos, a művelődési házak elmaradtak tőlünk, nem szerveztek semmiféle tanfolyamot azoknak, akik bevezetették. A mi embereink szoktak egy rövid oktatást tartani bekötés előtt.

— Látni olyan görbe oszlopokat is tanyák között, szinte megesik az ember szíve, ha ránéz.

— Ez csak azt jelenti, hogy nem vagyunk fölöslegesen igényesek. Ha betongyárra szerelik, és a görbeség nem akadályozza a vassal történő fölműszást, akkor elfogadjuk. A kemény akác még tartósabb is, mint a fenyő.

— És közben jöttek a golyák...

— Mi mást tehetne a szerencsétlen állat, oda rakja a fészket, ahová tudja. Legtöbbször a röpülő tanuló golyákat érte a baleset, rászálltak az oszlopkapcsolókra, vagy mellé léptek a fészkeknek. Erdőtűzet is okozott már golya mert elégett, és tüzes tolla leesett. Jöttek tehát a golyák, és jött az a nagyon okos fölismerés, hogy nekünk kell segítenünk őket. Magasított fészektartókat rakunk az oszlopokra, és legtöbbször elfogadják a fölkinált lehetőséget.

Megkérdeztük azt is, mi változott a húsz év alatt? Most is társulnak az emberek? Nagy gond volt annak idején, hogy ott ment el a tanya mellett a magasfeszültség, arról nem lehetett leágazást csinálni, a társulások vezeték viszont olyan messziről jött, hogy nem érte meg. Erre a kérdésünkre is kedvező feletet kaptunk: tudnak már leágazást csinálni a húszezer voltos vezetékéről is, közbeiktatnak egy kis trafót, és akár 2–3 házat is bekötnek.

Körülbelül húszezer tanyába vitték el tehát a világosságot és a munkát segítő áramot. Közben fölött egy nemzedék, amelyik elképzelni se tudja a tanyát villany nélkül. Ugyanúgy gazdálkodik, ugyanúgy termel, mint akármelyik falusi társa. Nem bántja már senki a villany miatt, hiszen az országnak szüksége van arra is, amit ő termel. Erősen arisztokratikus szemlélet él még bennünk. Azt mondjuk, a tanyából nekünk is hasznunk van, tehát maradjon meg, és ha megmarad, akkor villany is legyen benne. Egyszer majd elérjük azt is, hogy a városi ember szempontjai nélkül is megmaradhat, ha akar.

Nem tudjuk már, mert soha senki össze nem számolta, hányan dolgoztak húsz év alatt a tanyák villanyán de azt tudjuk hogy Hörömpő József kezdetektől fogva benne volt. Úgy hozta a sorsa, hogy akár tanyavillamosítónak is mondhatjuk. Termetre kicsi, akaratra erős ember.